ב: הכל מעריכין פרק ראשון ערכין

עובד כוכבים וחבירו מחד כו'. דאין ישראל סומך על קרבן עובד כוכבים ולא על קרבן חבירו (מהר) [ומחד] קרא נפקי דהני נמי קרבנו ניכו אבל אינו אינו מעלעיך קרא דסד"ל מ[דלית] ליה הוא (דיקרא ג) (ולא) משום דשקולים הם ויבוטו שניהם (מלא) כי היכי שהכהן הוא מקריב קרבן שאינו שלו ס"ל שימסון ישראל בקרבן חבירו ובקרבן עובד כוכבים נמי ס"ל (דכהן) סומך כמו שהכהן נותן לו (כדאמר בפרק קמא דתמורה) נפסים משל איכור כדאמר פ' קמא דכלאים (דף כ:) להכי אתא קרבנו דממעט תרוייהו דמ"מ אינו שלו:

לרבות האשה. שאם המירה קרבנה יהא מומר ל"ה. לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בגשמן זכר כו' ואע"ג דכל התורה כולה נמי בגשמן זכר נאמרה מ"מ אמרינן דאיתקש אשה לאיש לכל עונשין אבל בתמורה אי לאו קרא לא הויא שוה לאיש כדאיתא התם פרק קמא דתמורה (שם):

ורבי יהודה ואם לא דריש. כלומר וי"ו לא דרים כדאיתא בתמורה פרק קמא (שם)[3]: **שאינו** צריך לאמו. מפרש במס' סוכה (דף מח:) כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא. ל"ה: **הכל** חייבין בציצית. אם יש להם עלים ואם לא יוכל לקנות עלים אינן מייבין לא ל"מ"ד חוכת עלים ולא למ"ד חוכת גברא (מנחות דף מא.) דליכא בייניהו אלא כלי קופסא ואע"ג דא"ל מלאכתו לרב קטינא מדינא בקייטא וחרבלא בסיתוא לילית מה תהא עליה כלומר וכי אתה מבקש עלילות להפטר מציצית דמפרש התם מ"ל בעידן ריתחא עבדינן הייו דוקא בתותן הימים דכל הטליתות היו בת מרבע כנפות איכא עוגם לאותו שמשנה אותו להיפטר אבל בזמן הזה שרוב הטליתות פטורין אין עונש למי שאינו קונה מרבע כנפות וז):

היודע להתעטף. משום דאמר במ"ק (דף כד.) כל עטיפה שאינה בעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה שמעטפין טליתם עד שפמם כדאיתא במדרש. ומצאתי בסילוק מ' שעשה הר' יוסף ע"ע שעתן לילית מ' מלבניו ואחד מלאחריו מימין וכן לשמאל: היודע להתעטף[6]. וא"ת למ"ד חוכת עלים אפי' אינו יודע יתחייב אם יש לו עלים וי"ל דמ"מ לא מיחייב כלי קופסא אלא לאותן הממחיישים יודע להתעטף והלכות גדולות פסק דקיימא לן כמנחות (שם) לילית חוכת גברא הוא מדקא מברכין להתעטף בלילית[7] (בפרק ג' דשבת) (דף כה: ושם) דקיימא לן [הכין]: **אבין** לזוקה לו תפלין. וגבי לילית לא נקט לישנא לזוקה דמסתמא עלים יש לו וגבי לולב נמי יכול לנאת בלולבו של אביו אי נמי משום דתפלין דמיהן יקרים שייך בהו לקיחה: **הכל** חייבין בראייה. פ"ה במס' מגיגה (דף כ.) מייבין בראייה פני עזרה[1] אבל בירושלמי אמרי עלה פני הסביבה. ולאה משום שיתראלו לפניו, שהוא בא לתלמוד (ל"ל לתלמוד) הקרש לתיתר לתלמיד, כדרך שהקב"ה בא לתלמוד כך בא לילמות לו (ל"ל לך) מה הוא רוצה שיתן כשהוא בא, שנאמר (דברים יח) עיני ה' אלהיך בה תמיד, לף אתה רואה לאותו כשהי עיניך (שבדרין ד' וכ"ר) חגיגה ב.). **במשנה** ראשונה. קודם שחזרו לתורה כ"ה לשהות כדברי כ"ם, שיפא דתמרי דקתני חוץ מן הנעדים שאינן משתחררים לאוקמא דבינא נמי שאינו עבד ותלוי בן חורין דפטור, נשים קודם שחזרו כ"ה, אבל לאחר שחזרו לכ"ם שים על כ"ה לנוף את לחיוב לשחרור יהיה ליה פלוגתא משחרר כבר ואינו, ומשנה שנאמרה לא אם שחציו עבד וחציו בן חורין. כגון שהיו כ' אחין לו כ' שותפין ומשחרר אחד את חלקו (גיטין מא.). **תיקנתם** את רבו.

עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקי אייתרי להו תרי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות כל בעלי מ[8] חוברין לסמיכה ורבי יהודה האי המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר מה סופינו לרבות את האשה ת"ל ואם המר ימיר ורבנן מואם ור' יהודה ואם לא דריש: הכל חייבין בסוכה לאיתויי מאי לאיתויי [1]קטן שאינו צריך לאמו דתנן [2]קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה הכל חייבין בלולב לאיתויי מאי [3] לאיתויי [4]קטן היודע לנענע דתנן [5]קטן היודע לנענע חייב בלולב הכל חייבין בציצית לאיתויי מאי לאיתויי [6]קטן יהודע להתעטף דתניא [7]קטן היודע [8] להתעטף חייב [9] בציצית הכל חייבין בתפילין לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לשמור תפלין [10]דתניא [11]קטן היודע לשמור תפלין [12] אביו לוקח לו תפלין [13] הכל חייבין בראייה לאיתויי מאי לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ולרבינא דאמר [14]מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מן הראייה לאיתויי [15] חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה אלא למ"ד כולן תשלומין לראשון לאיתויי מאי לאיתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא [16]דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה [17]סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר [18] יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ורקא קשיא לך דרבינא לא קשיא כאן [19] במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה [20]דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה אמרו להם ב"ש תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל ולא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר [21]לא תוהו בראה לשבת יצרה [22]אלא לפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש[23] הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי מאי [24] לאיתויי קטן שהגיע לחינוך [25]דתנן [26]אין מעבבין את [27] הקטן מלתקוע ביו"ט [28] הכל חייבין במקרא מגילה [29]הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי מאי

עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקי אייתרי להו תרי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות כל בעלי מ[8] חוברין לסמיכה ורבי יהודה האי המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר מה סופינו לרבות את האשה ת"ל ואם המר ימיר ורבנן מואם ור' יהודה ואם לא דריש: הכל חייבין בסוכה לאיתויי מאי לאיתויי [1]קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה הכל חייבין בלולב לאיתויי מאי [3] לאיתויי [4]קטן היודע לנענע דתנן [5]קטן היודע לנענע חייב בלולב הכל חייבין בציצית לאיתויי מאי לאיתויי [6]קטן יהודע להתעטף דתניא [7]קטן היודע [8] להתעטף חייב [9] בציצית הכל חייבין בתפילין לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לשמור תפלין [10]דתניא [11]קטן היודע לשמור תפלין [12] אביו לוקח לו תפלין [13] הכל חייבין בראייה לאיתויי מאי לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ולרבינא דאמר [14]מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מן הראייה לאיתויי [15] חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה אלא למ"ד כולן תשלומין לראשון לאיתויי מאי לאיתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא [16]דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה [17]סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר [18] יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ורקא קשיא לך דרבינא לא קשיא כאן [19] במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה [20]דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה אמרו להם ב"ש תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל ולא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר [21]לא תוהו בראה לשבת יצרה [22]אלא לפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש[23] הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי מאי [24] לאיתויי קטן שהגיע לחינוך [25]דתנן [26]אין מעבבין את [27] הקטן מלתקוע ביו"ט [28] הכל חייבין במקרא מגילה [29]הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי מאי

עובד כוכבים וחבירו קרא נפקי. דהני נמי קרבנו ניכו אבל אינו אינו מעלעיך קרא דסד"ל מ[דלית] ליה הוא (מנחות מב.). שוכה מב.). ב) [מגיגה כ.]. ג) [מגיגה כ.]. ד) [מהברדרן ד' ע"ש [תוספתא] המגיגה פ"ה ה"ב ע"ש]. ה) [ספרים פח. ערכין פ"ה מ"ב ב"ב ג.]. נזיר מח. מגיגה כ.. ו) [ר"ה פט.]. ז) [ר"ה לב.]. ח) [תוס' מגילה פ"ב ד"ה]. ט) [מגילה יט: כרתות עז.]. י) [ולמה תה סופינו לרבות את האשה כקרבנם ל"ק]. יא) [מנחות כה.]. יב) [מכות כב.]. יג) [עבר כבר ר"ה מחמתכון ל"ק]. יד) [ל"ל דקרבנו קריבא בייב. ט) [ל"ל אינו]. טו) [ל"ל שניהם דמי הייני]. ז) [ל"ל ל"ק]. ח) [ועיין תוספות מנחות נא: ד"ה ר"ינו]. ט) [ל"ל דאמר ליה ל"ק]. י) [להתעטף חייב בלילית ל"ק]. יא) [ל"ל דהכי דייקינן]. יב) [ועיין בהתרא"ם מלכות לילית]. יג) [בתוספות קרבן ל"ק]. יד) [ל"ל אבל]. טו) [ומסמנה ל"ק]. יז) [ועיין שם ביומא]. יח) [ל"ק מ"ז].

תורה אור השלם

1. לא יהלוכון ולא ימיר אתו טוב כרע או רע בטוב ואם המר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא והתמורתו יהיה קדש:

ויקרא כז י

2. שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון יי:

שמות כג יז

3. כי כה אמר יי בורא השמים הוא האלהים יצר הארץ ועשתה הוא כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה אני יי ואין עוד:

ישעיה מה יח

מוסף רש"י

חייב בלולב. לאתמו מדבריהם (סוכה מב.). לשמור תפילין. שלא יכנוס בהן לבית הכסא (שם). הכל חייבין בראייה. במצות ולאיתויי כל זכורך, שלבריות לבריאות בעולם כולל (חגיגה ג.). הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה. אין לך יום בהם שאין מוכחת מלוים בו בעצמו למי שלא נראה בימים שלפניו. דיום ראשון שהוא נראה לבניה עיקר לדיניה ימיו שלאחריו תשלומין זה לזה (שם ס.). אלא למ"ד כולן תשלומין לראשון. שהרי שלא יכנוס בהם אותה עיקר בכולן. דכתיב אותו. ושלאחריו עשה תשלומין לו (חגיגה ס.). ואיתויא מאי. איתויא מיהא. אי לא למ"ד תשלומין דלאשון הן. ואתרינן מגי. ניעייטו חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני אינה נראה בימים שלפניו. ומאן שאמרתי אינו צריך תשלומין. ומאן דאמר אינו תשלומין זה לזה קסבר החיבה מוטלת על כל אחד מן שאר הימים ולא על הראשון לבדי. הלכך לף מי שפטור נראה בראשון ונראה בשני אינו לבניה. ולא לא יבוא לא יבוא בו ביום יבוא לבניה. ראה כל זכורך כתיב וקרינא ראה. תרוייהו בדרשין ראה כל זכורך אלא מי שאינו בא לפניו, שהוא בא לתלמוד (ל"ל לתלמוד). הקרש לתיתר לתלמיד, כדרך שהקב"ה בא לתלמוד כך בא לילמות לו (ל"ל לך) מה הוא רוצה שיתן כשהוא בא, שנאמר (דברים יח) עיני ה' אלהיך בה תמיד, לף אתה רואה לאותו כשהי עיניך (שבדרין ד' וכ"ר) חגיגה ב.). במשנה ראשונה. קודם שחזרו כ"ה לשהות כדברי כ"ם. שיפא דתמרי דקתני חוץ מן הנעדים שאינן משתחררים לאוקמא דבינא נמי שאינו עבד ותלוי בן חורין דפטור, נשים קודם שחזרו כ"ה, אבל לאחר שחזרו לכ"ם שים על כ"ה לנוף את לחיוב לשחרור יהיה ליה פלוגתא משחרר כבר ואינו, ומשנה שנאמרה לא אם שחציו עבד וחציו בן חורין. כגון שהיו כ' אחין לו כ' שותפין ומשחרר אחד את חלקו (גיטין מא.). תיקנתם את רבו.

רבינו גרשום

כלן מופכין עליו. עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקא דהיינו שאינו שלו: (איני מדבר אלא בלשון זכר. דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר אותו): מה סופינו לרבות את האשה. כלומר מנין יש לנו סופינו לרבות את האשה שעושה תמורה ת"ל המר ימיר: (ורבנן. מרבי אשה מר"ר דואם): לשמור תפלין. כהלכתן: הניחא למ"ד כולן תשלומין זה לזה. הא דתנן מי שלא חגג בריש הראשון חוגג בחולך אל פני האדון יי: שבת אחרון ואיפלגו התם תרי אמוראי דמר אמר כולן תשלומין זה לזה דכולהו בני חיובא בינהו ואע"ג דלא חזי בראשון אינו אינו אבל אי לא חזי בראשון אע"ג חזי בשאר ימי דמר אמר כולן תשלומין בראשון הן דמאן דחזי בראשון ולא עבד מישלם בשאר ימי אבל אי לא חזי בראשון אע"ג חזי בשאר ימי לאו בר חיובא הוא: שנאמר יראה יראה דכתיב יראה: וקרינן יראה מה הבא לראות (אות) הקדוש ברוך הוא שהוא יראה לעולי רגלים הוא בשתי עיניו (שחבת זכרי לעד ולנצח) אף אותן שבאין ליראות יחוד בב' עינים: ואיכא דאמרי מהכא ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה כלומר יראה את המקום ראת הבאים שם ויראה לבאין שם: מה לראות כו' ואיכא דאמרי מה לראות בב' עיני היינו (כתן) שסימא באחת מעיניו שאינו יראה את הנעשים בהיכל לכל מראה עיניו הכהן אף הבא לראות בב' עיניו (כתן) [לה"ה]: כשמנה ראשונה. כבית הלל פטור מן הראייה: כשמנה האחרונה. דחזרו בית הלל להורות כבית שמאי חייב בראייה ואע"ג דעדיין לא הגיע בר חוגרן כיון דסופו בחירות חייב בראייה: שהגיע לחינוך. שחייב בתקיעת שופר כתינוק האבור (בערב) [בפי' יחס] הכפורים (דף פב ע"א): הכל חייבין במגילה. והכל כשרין לקרות. שכל המחייב כדבר מוציא את הרבים ידי חובתן:

שיטה מקובצת

א) חוברין. ס"א קרבן: ב) לאחויי קטן היודע לנענע כדאמרינן בסוכה מלילן ומביא לה: רחמנא כר. ואיתא בירושלמי דצריך ג' נענועים לכל רוח ובמי הכין חד הכין חד כו' כדאיתא בגמרא דו' מפקנין מפברין על הכתם דבעי אמטרי חד ואחרי חד כו' ולפי זה צריך לו נענועים ד' לד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה. תוספות אחרות: ג) להתעטף. ר"א בשהוא מתעטף בתעטף בימין ובשהוא נוטל נוטל בשמאל. רש"י בבת"י: ד) בציצית. גלוין ואפי' לכ"ד ציצית תוכה טלית הוא הלאחוי הכתוב ביודע להתעטף דאז קרינן בה אשר תכסה בה. הרא"ש ז"ל יעי' בתוס'. ה) אביו לוקח לו תפלין. הא דנקט לקיחה טפי בתפילין מבהנך משום דתפלין מעשה אומן הן אבל לולב מצוי אדם לצאת בלולב של חברו ע"כ. וכן ציצית כבר יש לו הטלית ראם אין לו טלית אין חייב בציצית ובשביל תיכוי הציצית שהוא דבר כיעם לא שייך לומר לקיחה. תוס'. וכן כתוס' הרא"ש: ו) הכל חייבין בראיה. לא מיירי בקרבן ראיה דהרי הגן התם דראיה שתי כסף היינו ראית קרבן. תוס' אחרות: ז) לאחויי מאי לאחויי מיגר: ח) שנא' ג"א יראה יראה בדרך כו' מה לראות בשתי עיניו דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ליראות כו': ט) כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה: י) עיין בהשמטות בסוף המס': יא) את התינוקת תיכת הקטן נמחק: יב) יבן קבין. גלוין ותיגר היינו בעל קבין אבל צולע על ירכו שלם רגלים קרינן ביה. ברש"י כת"י: יג) בקריב והולך כל: יד) נגעות. גלוין מיהו צריך להשחרל לקיים כל המצות וכי משה רבינו היה תאב לאבול מפירות הארץ אלא מצות התלויות בארץ וכ"ש מצות ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצות. הרא"ש ז"ל:

מסורת הש"ס

ט) ר"ש קרבן. ב) סוכה כח.. ג) שם מב.. ד) תוספתא המגיגה פ"ה ה"ב (מנחות מב.. שוכה מב.. ה) שם. ו) [מגיגה כ.]. ז) [מגיגה כ.]. ד: מהברדרן ד' ע"ש [תוספתא המגיגה פ"ה ה"ב ע"ש]. ח) ספרים פח. ערכין פ"ה מ"ב ב"ב ג.. נזיר מח. מגיגה כ.. ט) [ר"ה פט.]. י) [ר"ה לב.]. כ) [תוס' מגילה פ"ב ד"ה]. ל) [מגילה יט: כרתות עז.]. מ) [ולמה תה סופינו לרבות את האשה כקרבנם ל"ק]. נ) [מנחות כה.]. ס) [עבר כבר ר"ה מחמתכון ל"ק]. ע) ר"ה דקריבא בייב. פ) [ל"ל אינו]. צ) [ל"ל דהכי דייקינן]. ק) [ל"ל שניהם דמי הייני]. ר) [ל"ל ל"ק]. ש) [ועיין תוספות מנחות נא: ד"ה ר"ינו]. ת) ל"ל דאמר ליה ל"ק. א) [להתעטף חייב בלילית ל"ק]. ב) [בתוספתא חייב בלילית ל"ק]. ג) [ועיין בהתרא"ם מלכות לילית]. ד) [בתוספתא קרבן ל"ק]. ה) ר"ש אבל. ו) [ומסמנה ל"ק]. ז) [ועיין שם ביומא]. ח) [ל"ק מ"ז].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com